

Røyken historielag har tatt motivet fra bygdas gamle millitærfane som sitt symbol. Fanen ble laget i 1658 og hadde i tillegg til motivet også bygdenavnet RØKEN med. Originalen befinner seg på Norsk Folkemuseum, men er i svært dårlig forfatning. 17.-mai komiteen ved Midtbygda skole bekostet for noen år siden en tro kopi av fanen. Og hver 17. mai nyttes den til minnestunden foran bautaen ved Røyken kirke.

BYGDEMAGASINET

NR 1

MAI

1985

Kornmagasinet på Grette blir bygdemuseum
- les om dette og meget annet inne i bladet -

Bygdemagasinet

Prestegårdsjordet 8, 3440 Røyken

Organ for Røyken historielag

Redaksjon: Ole Sønju, Prestegårdsj. 8,
3440 Røyken, tlf.85 41 38

Innhold

	side
Fra formannen	1
Gamle fotografier	1
Kornmagasinet blir bygdemuseum	2-4
Andelsbrev	5
Kvernstein	6
Røykens første byggeforskrifter ...	6-7
Røykenmotiver på gamle postkort ...	8-9
Kulturdagene -85	10
Skiftebrev fra 1799	10-11
Ny bygdebok	12
Lokalhistoriske godbiter	12
Midtbygda skole 30 år	13-14
Årsberetning	15
Årsmøte	16
Nye medlemmer	16
Regnskap	nest siste omslagsside
Historielagets symbol	siste omslagsside
(Redaksjonen avsluttet 20. mai 1985)	

Fra formannen

Endelig har vi fått realisert vår gamle plan om et lite informasjonsblad. I flere år har vi hatt dette oppe i styret, men hinderet har vært økonomien. Med en hevet kontingent i år, og et særlig, rimelig trykkingstilbud, sender vi her ut første nummer av "Bygdemagasinet". Når vi bruker formen -magasin, vil man fort sne at det her fremkommer som et ordspill til Kornmagasinet. Og - faktisk ble både utgivelsen og navnet vedtatt under møtpausen på lagets første dugnadsdag i Kornmagasinet, lørdag 27. april, hvor Ole Sønju la fram et forslag til format og innhold, med den rimelige følge at han på stedet ble godkjent som redaktør.

Historielaget går i sitt tjuende år og skal vi peke ut en hovedoppgave må det være å få samlet inn minner fra den nære fortid. Kanskje først og fremst arbeiderminner, med det tenker jeg på den "forsvunne industri", teglverkene, kledesfabrikken, steinindustrien, og cementen som er i ferd med å bli borte. Vi ber alle interesserte bidra, skriv selv eller ta intervju med de du kjenner.

Bernt B. Svendsen

Gamle fotografier

Har du et gammelt foto med motiv fra Røyken?
Tror du bilde kan ha allmenn interesse?

Hvis svaret er JA, så send det til "Bygdemagasinet". Vi vil gjerne få lov å avfotografere det for å ta vare på kopien i historielagets fotoarkiv. Kanskje bilde også kan egne seg for gjengivelse i "Bygdemagasinet".

Og du får selvsagt ditt foto i retur etterpå.

Kornmagasinet blir bygdemuseum

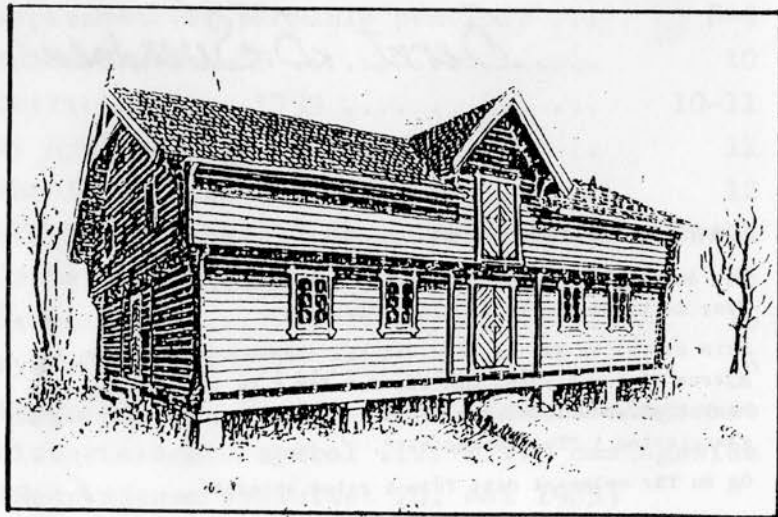
Historikk

Kornmagasinenes funksjon er gammel i norsk historie. Og husene ble brukt til lagring av korn som folk kunne ty til når uår og ulykker meldte seg.

I Røyken vet vi med sikkerhet at det har vært minst to kornmagasintygninger. Det eldste som vi kjenner til ble nedlagt i 1872. Og den nåværende bygning på Grette ble reist i 1915. Men nå er dens rolle i bygdas liv utspilt.

I de siste 5 årene har kornmagasinets skjebne vært gjenstand for meget debatt i bygda. Og det har vært fremmet en rekke forslag om bruk av bygningen.

På nyåret i år ble det så endelig bestemt å overlate bygning og tomt vederlagsfritt til Røyken historielag.

Fremdrift og økonomi

Etter at laget overtok bygningen har byggekomiteen hatt flere beferinger. Vi har drøftet planer for både utvendig og innvendig istandsetting. (Visjoner har vi, men kronene kunne selvsagt vært flere). Vi var spesielt bekymret for gavlveggene, men etter at byggmester Gunnar Fjell, Nærnes beroliget oss og lovet å påta seg jobben, fikk vi "sjelefred". Dugnadsarbeidet startet i forrykende snøvær 27. april. Syv medlemmer møtte, og vi fikk ryddet grundig opp innvendig. Et stort lass skrot er kjørt bort, men mer må vekk. Vi har fjernet det gamle elektriske anlegget og er godt i gang med å rive vegger i 2. etg. Dette må gjøres fordi gavlveggene i 2. etg. skal tas ned og settes skikkelig opp igjen. Materialer til dette spesiellages hos Arne Pøe, og noe er allerede på plass.

Selv om gavlveggene må utbedres, kan vi begynne med taket. Vi fikk et meget godt tilbud fra Zende om ny stein, men fylkeskonserveratoren mener den gamle må brukes. Vi er lovet suppleringsstein fra et lagsmedlem. Taktroa er god bortsett fra ca. 1 meter på hver langsida som må skiftes. Vi legger ny papp og lekter - og håper at dette arbeidet er unnagjort før Gunnar Fjell kommer i august. Nye vinduer i gammel stil samt verarømmen til de øvrige er bestilt hos Gunnar Grette og lovet ferdig i juni. Senere innsette vinduer skal sponses igjen. Ytterdørene vil bli kledd med faspanel. Et par av stæbbene må rettes opp. Vannledning må graves under huset og isoleres. Strømtilførsel vil bli via jordkabel. Utearealet skal pyntes opp og ny utkjøring legges til Fjærstadveien. Den gamle sperres med stæbber. Dette arbeidet samt oppsetting av stillas bør være ferdig før august. Byggmesteren vil, dersom alt er klargjort på forhånd, trenge ca. 3 uker til gavlene. Dersom dette tidsskjemaet holder, bør vi kunne få lagt på stein og malt bygningen innen oktober.

Forat skjemaet ikke skal sprekke er det imidlertid ikke nok med "den harde kjernen" av dugnadsentusiaster. Vi trenger deg og! Her er oppgaver både for kyndig og ukyndig - og dugnad er gøy!!!

Det ser ut til at økonomien tillater at vi kan begynne på innredningsarbeidet i 1. etg. Her vil vi ha en garderobe, kledd og isolert. Det tidligere oppholdsrommet til el.verket (ca. 20 m²) kles og kan bli et fint møterom. I tilknytning til det vil vi innrede

et lite tekjøkken. WC er installert. Kaldt/varmt vann må tilkobles.

Forøvrig rommer 1. etg. en stor sal på ca. 65 m². Den bør isoleres og kles og kan bli et storslagent møte-/utstillingsrom. Gulvene vil vi isolere med 15 cm Glava fra undersiden. Nye gulvbord bør legges i garderobe og sal. For å hindre varmetap vil vi heve gulvnivå i 2. etg. ca. 6 tommer og isolere. På denne måten vil de karakteristiske bjelkekonstruksjonene beholdes i 1. etg. Huset må varmes opp elektrisk. Loftetasjen vil vi foreløpig la være kald. Den egner seg godt som utstillingssal (ca. 140 m²) for museums-gjenstander, selvom en del av dette også bør ha sin plass i 1. etg. I 1. etg. er det dessuten et lite rom (ca. 8 m²) som kan tjene som magasin/kontor. Dette vil vi foreløpig ikke gjøre noe med.

Vi satte oss som mål å skaffe kr 100 000 i første omgang. Dette her vi klert. Hvor langt disse pengene rekker avhenger av dugnads-innsatsen og tilgjeng på rimelige varer/tjenester.

Vi vil fortsette salget av tegninger og andelsbrev. Vi håper å kunne vise deg og andre ev bygdas innbyggere en bygning vi kan være stolte av, som kan være til nytte og glede både for historielaget og andre.

For byggekomiteen
Terje Martinsen

Røyken historielag selger andelsbrev (A4-format) i to varianter. Disse koster 20 kr i gul utgave og 50 for den blå.

En fin pennetegning utført av Bernt B. Svendsen er trykket i et begrenset antall numrerte eksemplarer i stort format.

Prisen er 75 kr.

Du får kjøpt disse fine samleobjektene ved å henvende deg til lagets adresse Spikkestad, eller ta kontakt med "Bygdemagasinet". Inntektene går til finansiering av bygdemuseet Kornmagasinet.

ANDELSBREV i KORNMAGASINET

har betalt en andel på 20 kroner
for istandssettelse og bruk av huset til
bygdemuseum

Røyken Historielag
1985

Bernt B. Svendsen

Terje Martinsen

Kvernstein

Det kan skjule seg så mangt i Røykentygdas jord. Og ikke minst under våronna kan mangt av interesse komme frem i dagslyset.

Dette fikk Johan Hyggen på Hyggen gård erføre da han drev på med pøyings i år. Plogen rev opp en stor stein som Johan mente det var best å få ut av åkerjorda. Men så viste det seg at dette ikke var noen helt allminnelig stein. For det første var den av en helt annen sort enn den vanlige granitten i Hyggen. Dernest var steinen sirkelrund, nemlig en gammel kvernstein.

Etter størrelsen å dømme har den vært i bruk i ei bekkekvern. Og når vi blår i den gamle matriklen fra året 1723 f.eks. finner vi ganske riktig at det er angitt ei bekkekvern i Hyggen. Men selvsagt kan vi ikke vite om kvernsteinen som nå er funnet stammer fra denne tid.

Johan Hyggen forteller til "Eygdemagasinet" at han vil ta godt vare på kvernsteinen som et minne fra tidligere tiders virke på gården.

Røykens første byggeforskrifter

Det finnes så mangt i Røyken historielags arkiver. Her har vi plukket fram "Sundhedsforskrifter for Røken Herred" fra året 1882.

Dette er i realiteten bygdas første byggeforskrifter. - se neste side -

Sundhedsforskrifter for Røken Herred, approberet ved fyl. Resolution af 21de August 1882.

1. Tønnen for heretter opfyldes Hule skal være paa Isaaibit tørt Sted og være altid tilstrækkelig afgrøftet. Hullet maa have Undermur af mindst 1 1/2 Decimeters Dybde over Grunden.
2. Ethvert heretter opfyldes Behøvelsrum skal indvendig fra Gulv til Loft holde en Dybde af mindst 2 Meter og være forsynet med mindst et Slagvindue, Isaaibit anbragt, at tilbørlig Udluftning kan finde Sted. Gulvet i nederste Etage skal gøres forvarlig og træfrit.
3. Rindes beboet Hus eller Foramlingsstole at være skadelig for Sundheden, det være sig paa Grund af Røg, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker, Mangel paa tilstrækkelig Luftførelse eller lignende, kan Sundhedskommissionen giknem i Formand pålægge Vedkommende at rette Manglerne inden en givet Frist og forbyde Rummet's Afbenyttelse indtil dette er sket.
4. Anbringes Kogepan i Behøvelsrum skal den være forsynet med Isaaibit Indretning, at den ved Kogning frembragte Damp kan opfanges eller ledes ud i det Fri.
5. Til ethvert Hus skal der være mindst et Vandhjul og dette skal ligge mindst 6 Meter fra offentlig Gade og beboet Hus.
6. I de fattige beboede Strøg skal der have sigtefanger for Vandhjulene med videre, hvilke Vinger bør være ubelastede og Isaaibit muligt uigsemmentrængelige for de Ekstremiteter de indeholde. Disse Vinger skal tømme og renses paa alle at Stant og Overfyldning foretages.
7. Affald, Besættelse, stintende Stykved, dyrtidig Gødning eller anden Urenlighed maa ikke henlægges i umiddelbar Nærhed af beboet Hus eller beboet Gade.
8. Gælle, Riser, Sauer og Gaar maa ikke huses i et under Vaaningshus.
9. I Brand, hvorfra Vind eller Driftvand tages, paa ikke foretages Baff, spildes Urenlighed eller foretages Noget, som kan gøre Vandet urent.
10. Sundhedskommissionen kan, hvor de lokale Forhold paa dette gøre det nødvendigt, fritage for entelte eller flere af disse Bestemmelser, naar derom indkommer Andragende.

Vedtaget i Herredsforsamlingens Møde den 4de Marts 1882 enstemmig.

Røykenmotiver på gamle postkort

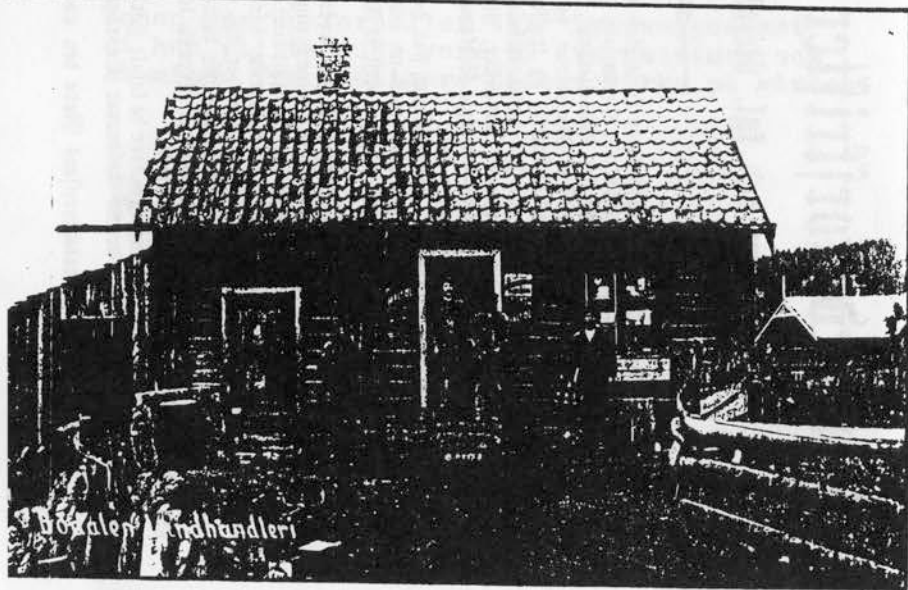
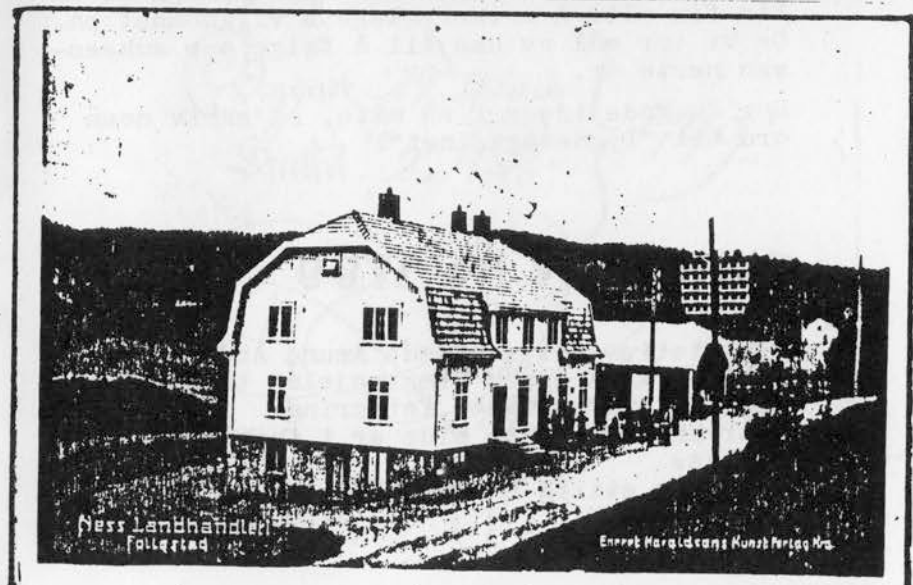
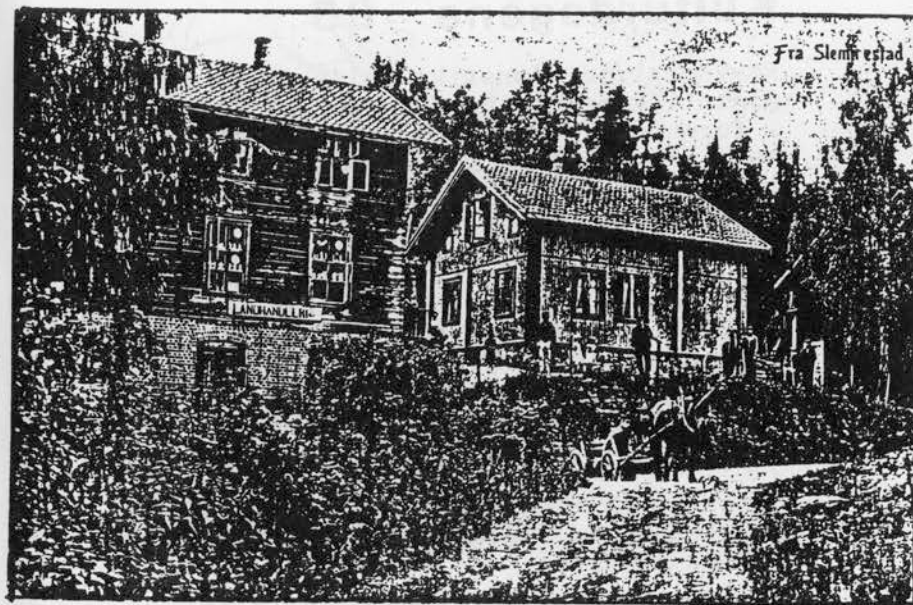
I dag finnes det knapt et postkort i handelen med motiv fra Røyken. Men i gamle dager var det annerledes. Her presenterer vi et lite utvalg med motiver fra landhandelerier i bygda.

Nedenfor: Bødalen Landhandeleri. Kortet er postlagt 16.5.1913.

Porto 5 øre. Kanskje noen av våre lesere har noe å fortelle om virksomheten. I så fall: Skriv noen ord til Bygdemagasinet.

Neste side, øverst: Landhandleriet i Slemmestad omkring år 1910.

Neste side, nederst: Ness Landhandeleri, Follestad ca. år 1920. Bygningen brant ned i 1962. Det var Adam Follestad som drev forretningen, og det er hans pedalford som står utenfor butikken.

Kulturdagene -85

Røykens tradisjonsrike kulturdager er en gigantisk mønstring av lokale kulturkrefter i foreninger og lag. I en to-ukers periode i mars ble det også i år avviklet arrangementer i nær sagt alle deler av bygda.

Også Røyken historielag har sett sitt preg på oppleggene med utstilling av historiske fotos m.v. 2 dager på Sydsbogen skole. Et tilsvarende opplegg ble avviklet på Røyken videregående skole. I Røyken sentrum holdt man utstilling i Klokkegården og bidro med lokalhistorisk kåseri og visning av film på et pensjonistarrangement i Menighetshuset.

5 av lagsmedlemmene deltok i oppleggene.

Under arrangementene ble det også solgt kunsttrykk og andelsbrev for 2-3000 kroner i Kornmagasinet.

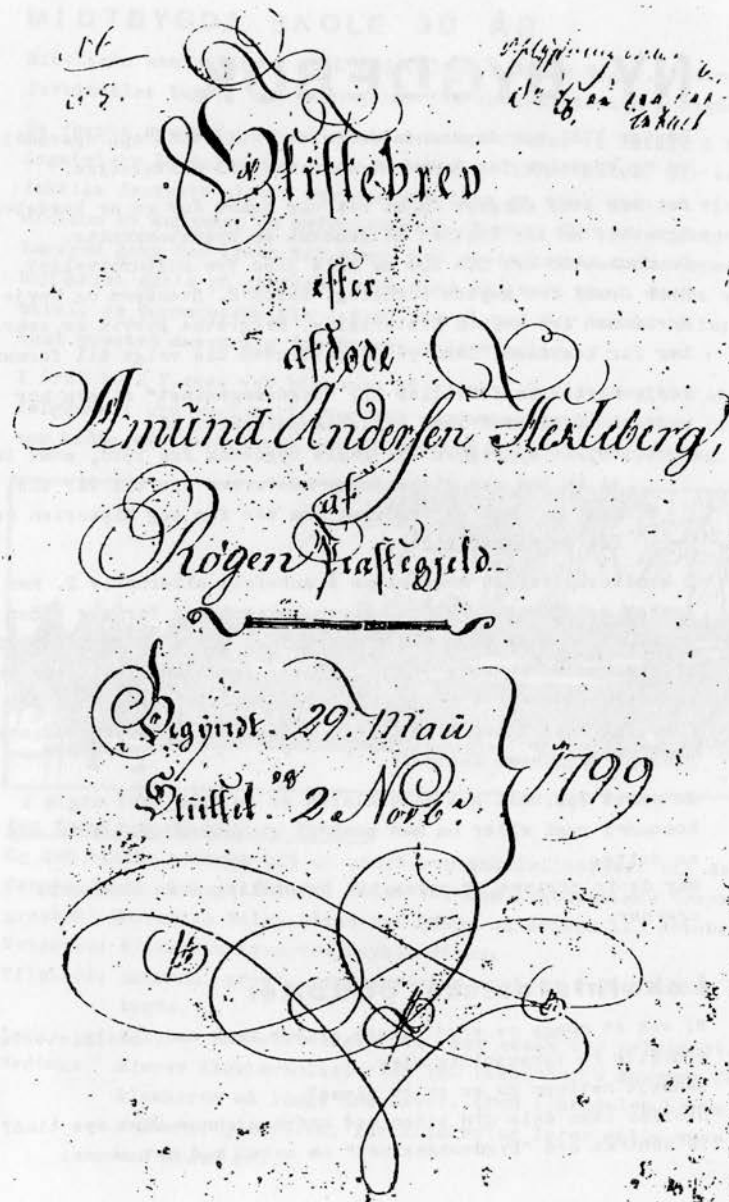
Vi mener at deltakelse i slike opplegg er en fin-fin måte å markere lagets virksomhet på. Og vi tar mål av oss til å følge opp suksessen neste år.

Har du gode ideer i så måte, så skriv noen ord til "Eygdemagasinet".

Skiftebrev fra 1799

"Skiftebrev efter afdøde Amund Andersen Hekleberg af Røgen Præstegjeld" befinder seg i historielagets forvering. Avtrykket på neste side er i forminsket utgave.

Snakk om stilig håndskrift.

NY BYGDEBOK

Høsten 1981 tok daværende ordfører Jørle Wahl opp spørsmålet om ny bygdebok for Røyken i et notat til Kulturstyre.

Det var stor enighet om at det var behov for en ny bygdebok. Og etter en tid ble det så utnevnt en bygdebokkomite.

Denne består av: Ole Rud og Asle Eide fra kulturutvelget, Hans Graff fra Røyken bondelag, Bernt E. Svendsen og Terje Mertinsen fra Røyken historielag. Mergrethe Dybvik er sekretær for komiteen, mens Terje Martinsen ble valgt til formann.

Terje Martinsen forteller til "Bygdemagasinet" at men har vurdert to måter å løse bygdebokspørsmålet på:

1. Trykke opp igjen vår gamle bygdebok fra 1928, samt legge ei ny bok som viderefører historien opp til vår tid.
2. Legge en helt ny bygdebok som tar for seg historien helt fra de eldste tider.

I komiteen var det enighet om å anbefale alternativ 2. Man tenker seg først å få gitt ut en bok som tar for seg tiden etter at kommuneloven ble innført i 1837. De eldre tider vil bli behandlet i neste omgang. Videre foreslås å tilsette en faghistoriker til å ta seg av arbeidet. Forfatterhonoræret m.v. vil beløpe seg til 500 000 kroner som kan fordeles over 3 år på kommunens budsjett.

Et annet spørsmål som må avklares er om boka skal utgis i kommunal regi eller om man skal få et forslag til å ta seg av dette.

Når dette skrives er saken til behandling i de kommunale organer.

Lokalhistoriske godbiter

Vi vet at mange av våre lesere sitter inne med lokalhistoriske godbiter av forskjellig slag.

Kanskje nettopp du er en av disse?

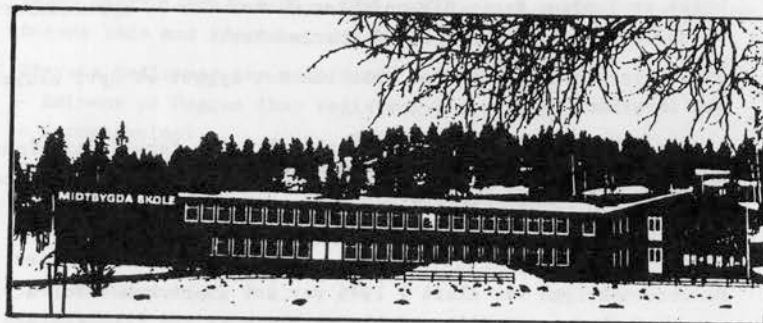
Hvorfor ikke dele din viten med andre gjennom vårt nye blad? Ta kontakt med "Bygdemagasinet" om saken med det samme.

MIDTBYGDA SKOLE 30 ÅR

Midtbygda skole feirer 30-års jubileum i disse dager. I denne forbindelse tar vi med noen glimt fra skolehistorien i bygda vår.

De første spede forsøk på skole i Norge finner vi omtalt i Magnus lagabøters landslov fra siste halvdel av 1200-tallet. Der var det faktisk fastsett straff for dem som ikke ga sine barn et visst minimum av kunnskap om kristendommen. Senere fikk vi omgangsskolen. Læreren gikk fra krets til krets med skoleskrinet under armen. Og han holdt skole på gårdene, noen uker på hvert sted. Lønna var skral, og kunnskapene ble det så som så med for barna. Ellers var også presten ansvarlig for barnas undervisning.

I året 1622 f.eks. var biskopen på besøk i Røyken, og han skrev følgende i sin protokoll: Her var ungdommen uvitende. Men presten, som hadde vært syk, lovet bot og bedring i sin lærergjerning.

Den første faste skole i Røyken

Og det skulle nettopp bli en prest som tok initiativet til den første faste skole i Røyken. Dette var den legendariske "røykenpresten" Christian Holst, året var 1803, og datoen 12. oktober. Møtested: Klokkeboligen ved Røyken kirke.

Tilstede: Amtmand, prost, røykenpresten samt en rekke bønder fra bygda.

Søk: Kjøp av Klokkeboligen til fast skole for nabolaaget.

Vedtak: Kjøper Klokkeboligen for 160 riksdaler + husvære for klokkeren så lenge han lever. (Med i hendelen hørte selvsagt jordveien, for klokker og lærer måtte være bonde ved siden av).

Målsetting: Færre skulle lære å lese, skrive og regne.

Skoledagen: Kl. 8 - 11 og kl. 14 - 17. Overhøring hver fredag ettermiddag.

Skoleåret: Juleferie samt 3 - 4 uker skolefri for å delta i innhøstingsarbeidet i hundedagene. Ingen sommerferie.

Betaling: 24 skilling pr. gård samt 1 favn ved.

Eygdaes første faste skole fikk navnet Klokkerskolen.

I 1880-åra ble det reist ny skolebygning samt driftsbygning. På denne tid hadde man hest samt 4 kuer på båsen i Klokkergården.

I 1925 var plassen blitt for snau og man bygde ny gymnastikksal på andre siden av veien nord for kirken. Senere rev man driftsbygningen og reiste ny gymnastikksal og lærerbolig på tomte.

Ølstad skole

Ølstad krets fikk sin første faste skole i 1875. 2 mål tomt ble kjøpt av jordmor Marie Håkensdatter Ølstad for 70 speciedaler. Selve skolebygningen kom på 1 000 speciedaler.

Etter hvert som barnetallet økte ble det bygget et nytt skolehus med lærerinnebolig.

La oss også nevne at ved Ølstadskolen ble den første lærerinne i bygda tilsatt i 1879. Det var Anna Andersen, datter av skysskaffer Andersen ved Røyken stasjon.

Midtbygda skole

Da verdenskrigen var slutt i 1945 var det stort behov for utvidelser og forbedringer både ved Ølstad skole og ved Kirkekretsen skole som Klokkerskolen nå het.

På denne tid foregikk det en sterk sentralisering av skolene i Norge. Og i Midtbygda skulle Røyken få sin første (og eneste) "sentralskole". Ølstad og Kirkekretsen skoler ble nemlig nedlagt og erstattet av en ny skole som fikk navnet Midtbygda skole. Tomt ble kjøpt av Erik Bjørnstad, og høsten 1955 sto en prektig skolebygning oppført av teglstein klar til å ta imot ca. 200 elever.

Senere har barnetallet øket sterkt. Derfor har utvidelser vært nødvendig. Først ble reist gymnastikksal i vest og klasseromsfløy mot øst. De siste utvidelser er 3 paviljongbygg syd-øst for skolen i en tid da elevtallet var oppe i ca. 500. I dag har skolen ca. 400 elever.

Arsberetning

Styret har hatt følgende sammensetning:

Formann:	Pernt P. Svendsen	(på valg)
Nestformann:	Gustav Kirkerud	(ikke på valg)
Sekretær:	Terje Mørtinsen	(på valg)
Kasserer:	Arne Johansen	(ikke på valg)
Styremedlem:	Olaf Skryseth	(ikke på valg)
Varamedlem:	Pjorn Frønner	(ikke på valg)
Varamedlem:	Per Ølstad	(på valg)

Medlemstallet er 159

Siden forrige årsmøte er det holdt 3 styremøter og 1 åpent møte. Dessuten har styrets medlemmer hatt løpende kontakt, spesielt i Kornmagasinseken.

Årbok 83 forelå på forrige årsmøte, men fremdeles er restopp-løyet stort. (Foken koster 25.-kr). Løyet har deltatt i Kulturdagene både med kåserier, film og stends.

Styrets medlemmer har hatt flere beferinger:

- Ruinene på Heggum (bør registreres nøyaktig)
- Kornmagasinet
- Dølstua (uttalelse om at huset er verneverdig er sendt kommunen)

Formann og sekretær er representanter i Eygdetokkomiteen. Komiteen har hatt 2 møter og oversendt kostnadsoverslag/fremdriftsplan til kommunen.

18. februar var det åpent møte på Høyenhall. Her ble planene for restaurering av Kornmagasinet skissert. Dessuten ble det redegjort for framgangsmåte ved innsamling av stedsnavn. (Nytt økonomisk kartverk 1:5000 foreligger nå).

Flere av lagets medlemmer har vært benyttet til kåserier. Noen har skrevet om lokalhistoriske emner - og ett medlem har til og med demonstrert hvordan man brenner tretjære.

Løyet har vært i kontakt med Asker & Færum historieleg med tanke på en vandreutstilling om isfriften i seilskutetida. Initiativet kommer fra forfatteren Gøte Gøtesen som p.t. skriver bok om emnet.

I løpet av året er det kommet inn en del nytt billedmateriale.

ARSMÖTE

På årsmøte 25/3-85 ble det sittende styre, velgkomite og arrangementskomite gjenvalgt. Dessuten ble Woxmyhr og Westermønn valgt til å bistå styret i "Aksjon Kornmagasinet".

Etter at årsmøtesekene var avviklet holdt Nils Rønniksen fra Hurum historielag et kåseri om "Hattemakerkrigen - den alvorligste hendelse i Fuskerud under Thrønitterbevegelsen".

Til slutt ble Kornmagasintegninger og andelsbrev lagt ut for salg.

Terje Mertinsen
sekretær

Nye medlemmer

Birger Andersen,	3474 Åros
Hans Frivold,	3440 Røyken
Jan Otto Høybråten,	3440 Røyken
Gerd Solveig Høybråten,	3440 Røyken
Åsa Hognestad-Karlsen,	3470 Slemmestad
Torunn Nyen,	1380 Heggedal
Rigmor og Børre Nilsen,	3440 Røyken
Thor Strøm,	3440 Røyken
Hermod Skryseth,	3440 Røyken

Velkommen i historielaget

Er det spesielt stoff du savner i "Bygdemagasinet"?
I så fall, skriv til oss.
Ved din hjelp kan vi kanskje lage et bedre blad.

Vi tar sikte på å få gitt ut neste nummer av "Bygdemagasinet" ut på høsten en gang.

"Bygdemagasinet" ønsker alle sine lesere i inn- og utland en riktig G O D S O M M E R.

Regnskap for Røyken Historielag.

1984/1985.

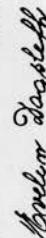
Inntekter	Utgifter.
Saldo fra 1983/84	1000 stk. årbøker 1983
Kontingenter	Porto
Salg av årbøker 1970	Div. utgifter vedr. medl. møte
" " " 1971	Kopiering av bilder
" " " 1972	Div. materialer Kornmagasinet
" " " 1976	Div. rekvisita
" " " 1980	Annonser i aviser
" " " 1983	Abonnement "Heimen" 1985
Bidrag til årbok	Kontingent Landslag for lokalhistorie
Tilskudd fra Røyken Kommune	Bankboksaleie
Bankrenter DnC	Saldo som overføres 1985/86

154 medlemmer.

Kontingentinnngang 68%

Slemmestad, den 13. mars 1985.

Revidert:

Arne Johansen.
Kasserer.